

D. PAVLI EPISTOLA
AD TITVM,

SYRIACE,	ITALICE.
EBRAICE,	HISPANICE.
GRÆCE,	GALLICE.
LATINE,	ANGLICE.
GERMANICE,	DANICE.
BOHEMICE,	POLONICE.

Ex

Dispositione & Adornatione

ELIAE HVTTERI
GERMANI

פָּלֹאס טִיטוֹס :

קַבְלָאוֹן א

אֶלֹס עֲבָדֶיךָ
 וְאֶלֹהֵי וְשִׁלְיָה
 דִּישׁוּעַ מְשִׁיחָא
 בְּהִימְנוּתָא דְּבִנְיָא דְּאֶלֹהֵי
 דִּידְעָתָא דְּשִׁרְרָא דְּבִנְיָלֵת
 אֶלֹהֵי :

PAVLO seruo di Dio, & Apostolo de Iesu Christo, secondo la fede de gli eletti di Dio, e cognoscenti de la verita, che e secondo la pietà.

2. אֶלֹס עֲבָדֶיךָ דְּהִינֵי
 דְּלֵעֲלֵם דְּמִזְרָא אֶלֹהֵי
 שְׁרִירָא דְּקִדְשׁ וּבְנֵינֵי ד
 דְּעִלְמָא :

Ne la speranza de la vita eterna, laquale iddio, che mai non mente, haueua promessa, innanzi a i tempi eterni.

3. וְגֵלָא מְלִתָּה בְּבִנְיָא בִּר
 בְּרוּוֹתֵי הִי דְּאֶתְהִימְנוּתָא
 אֶנָּא בְּפִיקְרָנָא דְּאֶלֹהֵי
 מְחִינָא :

Et ha manifestata ne suis temporibus sua parola per la predicationem, laquale me stata commissa per comandamento de Dio Saluator nostro.

4. לְטִיטוֹס בְּרָא שְׁרִירָא
 בְּהִימְנוּתָא דְּגִינָא טִיבִיתָא
 וְשִׁלְמָא מִן אֶלֹהֵי אֲבָא וּמִן
 מִרְיָא דִּישׁוּעַ מְשִׁיחָא מְחִינָא :

A Tito mio vero figliuolo, secondo la comune fede, Gratia, misericordia, e pace da Dio Padre, e dal Iesu Christo Saluator nostro.

5. מְטוֹל קִנָּא הִי שְׁבִקְתָּהָ
 הִנֵּית בְּקִרְטָא דְּאֵילִין דָּח
 דְּחִסְרֵיהִי תִתְקוּ וְתִקְרִי
 קְשִׁישָׁא בְּמִדְיָנָא מְדִינָא
 אֶכְנָא דְּבִקְרָתָהָ :

Per questa ragione t'ho io lasciato in Creta, acciò che tu seguiti da corregger le cose che mancano, e che tu costituischi de Senatori per ogni città, sì come io t'ho ordinato.

הַשְּׁלִיחַ אֶלֹס טִיטוֹס :

נ

יְלוֹס עֲבָדֶיךָ אֶלֹהִים וְשִׁלְיָה
 יְשׁוּעַ מְשִׁיחָא בְּאִמּוּתָא
 בְּחִירֵי אֶלֹהִים וּבְדַעַת אֶמֶת אֶשֶׁר
 הִיא כִּידָאָת אֶלֹהִים :

PAVLO Sieruo de Dios, y Apostol de Iesus el Christo segun la fe de los Escogidos de Dios y el conocimiento de la verdad, que es segun la piedad:

2. אֶלֹס עֲבָדֶיךָ הִי עוֹלָם אֶשֶׁר
 הִגִּיד אֶלֹהֵי אֶמֶת מֵעוֹלָם מֵעוֹלָם :

Para la esperanza de la vida eterna, la qual prometió el Dios que no puede mentir, antes de los tiempos de los siglos:

3. וְגֵלָא בְּעִתּוֹ אֶת־דְּבָרֵי בְּקִרְיָהָ
 אֶשֶׁר תִּפְקֹדָה בְּיָדֵי בְּמַצְחָה
 מוֹשִׁיעֵנו אֶלֹהִים :

Y la manifestó a sus tiempos: Es a saber su palabra por la predicacion que me es a mi encomendada por mandamiento de nuestro saluador Dios.

4. לְטִיטוֹס לְבִנִּי נֶאֱמָן בְּאִמּוּתָא
 תְּבָרַח חֶסֶד רַחֲמִים שְׁלֹם
 מֵאֶלֹהִים הָאֵל וּמֵאֲדֹנֵינוּ יְשׁוּעַ
 מְשִׁיחָא מְחִינָא :

Y a Tito verdadero hijo en la comun fe: Gracia, misericordia, y paz del Dios Padre, y del Senor Iesus el Christo saluator nuestro.

5. עַל־כֵּן עֲזַבְתִּיךָ בְּקִרְיָטָא
 לִישֵׁר מִהַרְגָּשָׁא וּלְקִים מְעִיר
 הָעִירָה אֶת־וְקֵנִי הָעִירָה בְּמוֹנֵי
 צִוְיָתִיךָ :

Y a Tito verdadero hijo en la comun fe: Gracia, misericordia, y paz del Dios Padre, y del Senor Iesus el Christo saluator nuestro.

ΠΑΥΛΟΣ ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ὁ Πρεσβυτέρη.

ΚΕΦ. Α. α.

ΠΑΥΛΟΣ δούλος θεῶ, καὶ ἀποστόλος Ἰησοῦ χριστοῦ, κατὰ τὴν πίστιν ἐκλεκτῶν θεῶ, καὶ τὴν ἐπιγνώσιν αἰνέουσαν τὸν θεῶ, καὶ ἐκτίσαντος ἀληθείας καὶ εὐσεβείας.

2. Ἐν ἐλπίδι ζωῆς αἰώνιης, ἣν ἐπηγγέλλεται ὁ ἀψύχθης θεὸς πατὴρ ἡμῶν αἰώνιων.

(Sous esperance de vie éternelle, la quelle Dieu qui ne peut mentir a promise deuant les temps éternels:)

3. Ἐφ' αὐτῶν οὗτοι δὲ καιροὶς ἰδίους, ἡ λόγον αὐτοῦ, ἐν κηρύγματι ὁ θεὸς ἐδίδου ἡμῶν καὶ ὁ θεὸς ἐδίδου τὸ σωτήριον ἡμῶν θεῶ.

Mais il l'a manifestée son propre temps, assavoir sa Parole, par la predication qui m'est commise, par le mandement de Dieu nostre Sauueur.)

4. Τίτῳ γνήσιῳ τέκνῳ καὶ ἀγαπῶντι, χάρις, εὐλογία, εἰρήνη πατρὸς θεῶ πατρὸς, καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

A Tite mon vrai fils, selon la foy commune entre nous: grace, misericorde & paix de par Dieu nostre Pere, & de par le Seigneur Iesus Christ nostre Sauueur.

5. Τὰς τοιαύτας κατελείπων σε ἐν κρητῇ, ἵνα τὰ λείποντα διορθώσῃς, καὶ καθάρῃς κατὰ πᾶσαν πρεσβυτέραν, ὡς ἐγὼ σε διετέλεμυ.

La cause pour laquelle ie t'ai laissé en Creta, c'est afin que tu pour suives de dresser en bon ordre les choses qui restent, & que tu établisses des Anciens de ville en ville, suivant ce que ie t'ai ordonné.

R. Entomol.

Kapitola I.

For this cause left I thee in Crete /
that thou shouldest continue to redresse
things that remaine / and shouldest
ordaine Elders in every citie / as I ap-
pointed thee.

Der saare loed teg dig bliffue i Ereta / at du skul-
de der fuldkomnelige bestitue / der som teg afflod / oc be-
sere Stræderne alleuegne met Eldst / lige som teg be-
saledi dig.

Dla tegom cieszostawil w Kres
ciele abyś do Półca poprawil cze-
go nie dostawa; y postanowil sta-
re po mianach; iako ma tobie był
przekazal.

א

6. אינא דדלל—רשון הו
נהא בעלא דתנא אנתתא
ואית לה בנא מחימא
דלא מצחיז ולא איתיהו
דלא שועבד באסושותא :

Se alcuno vi è che sia irreprensibile, marito d'una sola moglie, che habbia figliuoli fedeli, non accusati d'intemperanza, e che non siano disobbedienti.

7. חיב הו גיר קשיש
דיקנא דלא רשון איתרב
ביתא דאלהא ולא נהא
מתבר ברצו נפשה ולא
נהא חמתו ולא נהא עבר
אל חמא ולא תהני
רהטא אידיה למחמא ולא
נהא רחם ויתקנא טנפא :

Impedite bisogna che el vescovo sia senz'a colpa, come dispensator di Dio, non pertinace, non iracundo, non de dicto al vno, non bastitore, non desideroso disonesto guadagno.

8. אלא רחם אכסגא
ויהא רחם טבתא ויהא
גבר ויהא באו נהני
חסד—ולבך נפשה מו
רגנתא :

Maritator de forestieri, amator del bene, prudente, giusto, pio, temperato.

9. נבטיל לה על יולפנא
דמולתא דהמנותא דקשב
אף למבנא ביולפנא ח
הלימא נלמבסו לאילין
דמתחרין :

Tenace posseditore de la parola fedele, che e secondo la dottrina : accochi ei possa etiamdo esser con la sana dottrina, e conuenire e contradicenti.

10. אית גיה סגאא דלא
משתעבדיו וסריקיו מל
מליהו ומטעיו רעגנא
דבגנא נשא יתראית אילין
דמו דורתא אגון :

Perche ne sono molli che non vogliono stare a regola, dissipatori di cose sane, seduttori de gli animi, massimamente quelli che son de la circumcissione.

11. קנו דנלא הו למסכר
בומהו בנא סגאא
מחליו ומלבוז מרם דלא
נלא מטול יתקנא טנפא :

A iguali bisogna chiuder la bocca: che hanno somuendo tutte le cose, insegnando, per disonesto guadagno, cose che non conueniuno.

א

6. אים ישל בלתי חובה איש
אשה אחת ויהיו לו בנים נאמנים
לא בחיוב הווללים או סודר
ומורה :

El que fuere sin crimen, marido de vna muger, que tenga hijos fieles, no que puedan ser acusados de dissolucion, o contumaces.

7. כישנה לכהן להיוח בלי
מום כבן משק בית אלהים לא
עז פנים לא כעס ומכעים לא
זולל וסבא לא מכה באגרוף
לא בוצע בצע :

Porque es menester que el Obispo sea sin crimen, como dispensador de Dios: no soberbio, no iracundo, no amador del vino, no heridor, no cudicioso de torpe ganancia;

8. כים אוהב חרים אוהב
טוב גבון צדיק קדוש מתאפק :

Mas hospedador, amador de los buenos, templado, justo, sancto, continente.

9. אוהו באמת הדבר אשר הוא
בלקח אשר יוכל לנחם בתורת
הרפואה לחשיב דבר ולהוכיח
אח—מתקוממו :

Retenedor de la fiel palabra que es conforme a la doctrina, para que tambien pueda exhortar con sana doctrina, y conuencer a los que contra dixeran.

10. כים לבים היו בני—געו
מרדות אשר בשמתי שקר
דוברים על צדיק עתק בגאון
גבו מחעי העם ועל יתר
ממולה המה :

Porque ay tambien muchos contumaces, y habladores de vanidades, y engannadores (de las almas) mayormente algunos que son de la Circuncision.

11. אשר ישנה להם לחסם פיהו
אשר גם בתים כלילים הופכים
מלמדים אשר לא שנה למו
לבצע בצע :

A los quales conuiene tapar la boca: que trastornan las casas encerrando lo que no conuiene por torpe ganancia.

א.

6. Εἴ τις ἐστὶ ἀνέγκλητος, μὴς
γυναῖκος ἀπὸς ἀπὸς, πικρὰ ἔχων παῖς,
μὴ ἐν κατηγόρῃ αἰσώτιος, ἡ ἀνυ-
πίπλητος.

A l'auoir s'il y a quelcun qui soit irreprehensible, comme d'une seule femme, ayant enfans fideles, non accusés de dissolusion, ou qui ne se puissent ranger.

7. Δὲ γὰρ τὸν ἐπισκοπὸν ἀνέ-
κλητον εἶναι, ὡς θεῷ οἰκονομεῖν, μὴ
αὐτίκῃ, μὴ ἐργάσθαι, μὴ πέρωναι,
μὴ παλάτῳ, μὴ αἰσχρακερδῇ.

Car il faut que l'Esque soit irreprehensible, comme dispensateur de la maison de Dieu, non adonné à son sens, non colere, non suler au vin, nō bateur, non conuocieux de gain deshoneste :

8. Ἀλλὰ φιλόφρονος, φιλόστοργος,
σωφρονα, δίκαιος, ὁσιος, ἔγκρα-
τος.

Mais hospitalier, smateur des gens de bien, sage, iuste sanct, continent :

9. Ἀνχορῆμον τὰ κατὰ τὸν διδα-
χὴν πιστὰ λεγόντα, ἵνα διακονῇ καὶ
ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ
ὕψιστῃ, καὶ τὰς ἀντιλήψεις ἐ-
λεγχῇ.

Retenant ferme la Parole fidele qui est selon instruction, afin qu'il soit suffisant, tant pour admonester par saine doctrine, que pour conuaincre les contredisans.

10. Εἰς τὰ πολλὰ καὶ ἀνυπότακ-
τοι, ματαιολογοὶ καὶ φρονεῖσθαι,
μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς.

Car il y en a plusieurs qui ne se peuuent ranger, isateurs & seducteurs d'esprits: principalement ceux qui sont de la Circuncision: auxquels il faut fermer la bouche :

11. Οὗς δὲ ἐπισκοποῦντες οἰκονο-
μας οἰκονομεῖν, οὐδὲ σκοπεῖν
τὰ κατὰ τὸν αἰσῶτα κερδοῦς χα-
λεῖν.

Qui reuerfent les maisons toutes entieres, enseignant pour gain deshoneste ce qui n'appartient point.

6. Si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriae, aut non subditos.

If any be blamelesse / the husband of one wife / having faithful children / which are not / landed of riot / neither are disobedient.

7. Oportet enim episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem: non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum.

For a bishop must be blamelesse / as Gods steward not forward / not angry nor given to wine / nor fierce / nor given to filthy lucre.

8. Sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem.

But harberous / one that loveth goodnes / wise / righteous / holy / temperate.

9. Amplectentem eum qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt, arguere.

Holding fast the faithful word according to doctrine / that he also may be able to exhort with wholesome doctrine / & improve them that say againe.

10. Sunt enim multi inobedientes, vaniloqui & seductores, maxime qui de circuncisione sunt,

For there are many disobedient and vain talkers and deceivers of minds / chiefly they of the Circumcision.

11. Quos oportet redargui, qui universas domos subvertunt docentes quae non oportet, turpis lucri gratia.

Whose mouths must be stopped / which subvert whole houses / teaching things which they ought not / for filthy lucre sake.

6. Wo einer ist untadelich / eines Weibes Mann / der glaubige Kinder hab / nicht berüchriget / daß sie schwelger vnd ungehorsam sind.

Der som nogen er vstraffelig / en Quindis Mand / som haffuer ro Vorn / icke beröcride / at de ere drancere oc vlydige.

7. Denn ein Bischoff sol untadelich sein / als ein Haushalter Gottes / nicht eigensinnig / nicht zornig / nicht ein Weinsäuffer / nicht bochen / nicht vnehrlich handthierung treiben.

Thi en Biscop skal vere vstraffelig / som Guds Husholder / icke egensindig / icke vredactig / icke en Vinbrancere / icke en vffuersufere / som icke staar effter siem vinding.

8. Sondern gasifren / gütig / züchtig / gerecht / heilig / keusch.

Men tener gerne Hush / er godvillig / rættig / refferdig / hellig / kysk.

9. Vnd halt ob dem Wort / das gewis ist / vnd lehren kan / auff daß er mechtig sey zu ermahnen / durch die heilsame Lehre / vnd zu straffen die Widersprecher.

De biffuer fast ved det Ord / som vist er / oc kand lære / at hand kand vere mechtig til at forme / deist den falske Lærdom / oc at straffe dem som sig imod.

10. Denn es sind vill freche / vnd vnüße schwächer vnd versüßer / sonderlich die auß der Beschneidung.

Thi der ere mange fortrebelige / oc vnyttige squaldrere oc bedragere / besynderlige de aff Omstærelsen.

11. Welchen man muß das Maul stopffen / die da ganze Häuser verkerren / vnd lehren das nicht taug / vmb schändliches gewins willen.

Vaa hullste mand skal stoppe munden / Thi de fornende ganske Hush / oc lære der som icke duer / for stendelig vinding styld.

6. Vestli sdo bez aubony / gednt Manjely Wuj / ma ge Spny wnt / kctijby ne boly / sinistwa objalowani / aneb nepoddanij.

Testi sdo test krom nágantes nla / maz tedney jony / dzieci wtero ne málac / nie obw / nowane w zbytu / s / abo neposlušne.

7. Nebo Biskup má býti bez aubony / vako Dozji Saffat / ne swymosny / ne hněwity / ne opilec Wijn / ne ten kctijby by gine bil / ne žádostiv mřz / ktho jst.

Abow / em / ma bý Biskup bez pzy gany / sako Saffat Dozj / nie hrdzie sic wym stawacy / nie gniewity / nie pijany / nie ten kctijby gatac sic taka utna fogo / nie bu / latac zy / nie neposlušne.

8. Ale přijwřtivy / dobrěho žádostiv / sřizliv / spraswedliv / Swat / zdržliv :

Ale rad gošcie přstymacy / dobre mlitacy / opáczny / spraswedliv / podožny / stromny.

9. A ten kctijby se pšnt pšidřel wnt / kcti / aby mohł napomijnati vlenijm zdraswym / a / ty / kctijby odpřragli přemáhati.

Wocze trzymátae wterne os no slowo / fiore tu náuce zacy / aby mogł też / napominac przez zdrowa nauke / y odepřec thym ktorzy sie sprzeciwáta.

10. Neb gest mnoho nepod / danšč / a marnomluwnšč / a swłdšč / naywice kth / kctij gsa / židaw.

Abow / em / ci test wtele ntepos / usnych / y proinomownych / y wozdicielow duš / a / zwlaščá ci E. orzy sa z obrzesania.

11. Genz magij trestáni býti : kctijby cáte domy přemracugi / včšce tomu což nesluff / a to pro mřz jst.

Aktorpm trzebá vsła žámka / Prozy cáte domy w / wracáta / vs / zac to sie nie godzi / dla zy / nie / o / czawego.

N

12. אמר אנש פלמוני מהם
דינהון דבני קרטא בכל
ובו דגליו אנוני חיות.
בישתא וברשתא ב
בטלתא

*Vno di essi, lor proprio profeta, disse, I
Cretesi son sempre bugiardi, male bestie,
ventri pigri.*

13. ושריבא רתא יתיה
סהדותא תנא מטול תנא
תשנאית תנית פגס להון
דינהון חלימיו פהימנותא

*Questo testimonio è vero. Per la qual
cosa riprendi li venamente, acciò che siano
sani ne la fede.*

14. ולא תכמיו לשוינתא
דיהודיא נלביתקא דבני
נשא דסניו שררא :

*Enon attendano a favole Giudaiche,
o a comandamenti di huomini, che si-
trano da la verità.*

15. כל מדם גיר דבא הו
לדכאנא לאיליו ביו ד
דמסיביו ולל מהימיו
מדס דדבא לית להון
אלל מסיב הו דכנהון
ותארתהון :

*Certamente tutte le cose son pure ai
puri : ma a quei che son macchiati & in-
fedeli niuna cosa è pura : anzi e la men-
te e la conscientia loro son macchiate.*

16. ומדיו דדעיו לאלהא
בעבדיהון ביו דפריו פה
ואיתיהון סניא ודל
פגס ומסלגא לל עבד
טב :

*Confessano di conoscere l'addio, e co i
fatti si negano, essendo abominuoli, &
sacreduli e ripugnanti ad ogni opera buo-
na.*

ב

1. אנת דיו מלל מדם
דינא ליוקבנא חרימא :

*Ma tu parla le cose che son conveni-
enti a la sana dottrina.*

N

12. אמר איש פלמוני מהם
ונביאמו קרטים תמיד כובים
בהמות רעות בטני-הכל :

*Dixit vno de illis, proprio propheta de illis,
Los Cretenses, siempre mentirosos, malas bestias,
vientres perezosos.*

13. תערה תואת אמת היא
ובעבור פן הוכיחמו בקש
להותם שלמים באמונה :

*Este testimonio es verdadero : por tanto redar-
guelos duramente, para que sean sanos en la fe :*

14. פן לביו אל שנינות
היהודים ואל מצות האנשים
השונים דבר אמת :

*No escuchando a fabulas Iudaicas, ya man-
damientos de hombres que se divierten de la ver-
dad.*

15. כל דברים טהורים לטהורים
ולטמאים וללא מאמינים אחד
לא טהור כי אם טמאים גם
שכלם גם מדעם :

*Porque todas las cosas son limpias a los lim-
pios : mas a los contaminados y infieles nada es
limpio : antes su animay consciencia son conta-
minadas.*

16. מודים כידועי אלהים
המה אל במעשיו יכתשוהו
שונאים המה סודרים ומורים
ונאלחים אל כל מעשה טוב :

*Professan se conocer a Dios, mas con los he-
chos lo niegan, siendo abominables y rebelles, y
reprouados para toda buena obra.*

ב

1. ואת תמלל מה ישנה לחונ
שלמה :

*Tu empero habla loque conuiene a la sana
doctrina.*

α.

12. Εἶπὲ τις τῶν αὐτῶν ἰδιῶς αὐτῶν
κρεττικῶς καὶ τῶν ἀνὴρ ψεύται,
κακὰ θηρία, καὶ στείρας ἀρτῶν.

*Quelcun d'entr'eux, estant leur pro-
pre prophete, a dit, Les Creteins sont
oujours menteurs, mauuais bestes,
ventres pareilleux.*

13. Ἡ μαρτυρία αὐτῆς ἐστὶν ἀλη-
θής. ὅτι ἡ ἀπίστος ἐλεγχε αὐτοὺς ἀ-
πορίμως, ὡς ὑβριστῶν ἐν τῇ πί-
στει.

*Ce tesmoignage est veritable : pour
cette cause redargue-les vivement : afin
qu'ils soyent sains en la foy :*

14. Μὴ περὶ χειρὸς ἰουδαϊκῆς
μύθους, καὶ ἐντολῶν ἀνθρώπων ἀ-
περεφονεύων τὴν ἀλήθειαν.

*Ne s'adonnans point aux fables Ju-
daïques & aux commandemens des ho-
mes qui se desloignent de la verité.*

15. Πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς κα-
θαρῶς τοῖς δὲ μιμιασμένοις καὶ ἀ-
πίστοις ὅθεν καθαρὸν, ἀλλὰ μιμ-
ιωμένη αὐτῶν καὶ ἡ σὴς καὶ ἡ σω-
δῆσις.

*Toutes choses sont bien pures à ceux
qui sont purs : mais rien n'est pur
aux souillés & aux infideles, ains leur
entendement & conscience sont souil-
lez.*

16. Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς
δὲ ἔργοις ἀρνούμενοι, βδελυκτοὶ οὖν
καὶ ἀπηθεῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις
ἀγασθὲν ἀδόκιμοι.

*Ils font profession de cognoistre
Dieu, mais par œuvres ils le renient:
veu qu'ils sont abominables, & rebel-
les, & reproüés à toute bonne œuvre.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΣΤὴν ἀλήθειαν περὶ τῆς ὑγιαι-
νύσης διδασκαλίας.

*Mais toi, propose les choses qui con-
uiennent à la saine doctrine :*

CAP. I.

12. Dixit quidam ex illis, proprius ipsorum propheta, Cretenses semper mendaces, malæ bestię, ventres pigri.

One of them saies: euen one of their own prophets said / The Cretians are alwayes liars / euill bestes / slow belies.

13. Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos durè, ut sani sint in fide.

This witnes is true: wherefore rebuke them sharply / that they may be sound in the faith.

14. Non intendentes Iudaicis fabulis, & mandatis hominum auertantium se à veritate.

And not taking heede to Jewish fables and commandments of men / that euen from the truth.

15. Omnia munda mundis: coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum: sed inquinata sunt eorum & mens & conscientia.

Vnto the pure are all things pure: but vnto them that are defiled / & vndelecting / is nothing pure / but euen their mindes & consciences are defiled.

16. Confitentur se nosse Deum: factis autem negant, cum sint abominati & incredibiles, & ad omne opus bonum reprobi.

They professe that they knowe God: but by woordes they denie him / and are abominable and disobedient / and vnto euery good worke reprobate.

CAP. II.

TV autem loquere quæ decent sanam doctrinam.

But speake thou the things which become wholesome doctrine.

Das I. Capitel.

12. Es hat einer auß ihnen gesagt: ihrer eigen Prophet: Die Cretier sind immer Lügner / böse Thier / vnd faule Bäuche.

Der hassueren aff dem sagt: deris egen Prophe: re / de Cretier ere stedsje legnere / ende Diur / oc lade Duge.

13. Dis Zeugniß ist war. Vmb der sache willen straffe sie scharpff / auff daß sie gesund seyen im Glauben.

Detre vidnißbyrd er sant. For den sag skuld straffe dem starpetige / paa det de kunde vere farste i Troen.

14. Vnd nicht achten auff die Jüdischen Fabeln / vnd Menschen gebott / welche sich von der Warheit abwenden.

De tede giffue aer paa Jodiske Fabel / oc Menisksens Bud / som affuende dem fra sandhed.

15. Den Reinen ist alles rein / den Vnreinen aber vnd Vnglaubigen ist nichts rein / sondern vnrein ist beyde jr Sinn vnd Gewissen.

De rene er alting rent / men de wrene oc vanetro er inted rent / men baade deris Sind oc Samuitig: hed ere wrene.

16. Sie sagen / sie erkennen Gott / aber mit den wercken verläugnen sie es / sintemal sie sind / an welchen Gott greuel hat / vnd gehorchen nicht / vnd sind zu allem gutem werck vntüchtig.

De siqe / ar de kende Gud / men de necre det mer deris gerninger / effterdi ar Gud hassuer verstyngelighed til dem / oc de ere vduelige til alle gode gerninger.

Das II. Capitel.

Ob aber rede / wie sichs ziemet / nach der heilsamen Lehre.

Men tale du / som tilbørligt er effter den salige lærdom.

Kapitola I.

12. Nesi geden z nich wlasti nij gegich Prorok: Ze Kretens: stij wdycty gfaui hãti / als howada / bñicha lentiwã.

Powiedzial niektorzy z nich / wlastny ich Prorok: Kretensowie stajdy klamcy / sie bestye / brzuszhowie leniwi.

13. Swēdecctwiß to prawē gest. A protoz treſtyy ge pñij / sni / at gfaui zdrowi w Wiſte.

To świādecctwo test prawdzis we / a dla tey przyczyni kãry ie skodzie aby zdrowi byli w wiſcie.

14. Nesiectiſce Jidowſtchch bãſni / a pñikãzani Jidij od wracuglicch se od Prawdy.

Nie bãwiac ſie Jydowſkimi bãſniami / y mãdary ludzkimi / ktorzy ſie od prawdy odwracãli.

15. Nebt gfaui weſſectny wñcy tiſt tiſtym: Netiſtym pak a newẽrnyñ nie neni tiſtẽho / ale poſſkwrnẽñ gest gegich ſwiẽdomij y myſl.

Wſtytẽ rzeczy cypſte ſa cypſym / lecz y poſtãlãnym y niewiercym nie are test cypſtego / ale poſtãlãny test ich vmyſly ſomãſanie.

16. Prawi ſe Boga znãti / ale ſtucty zãpiragij gfauce os hãwnij a nepoddãni / al kãz dẽmu ſtuctu dobrẽmu nezpũ ſobnij.

Wyznawãtãc iſz Boga znãtã / ale prãzã ſie go wczynãtã / gdyſã obzrydlymi y niepoſluſnymi / y khorzy ſie nã jaden wczynãt do bry nie godzã.

Kapitola II.

Ob pak mlaw / co ſtuffy na zdrowẽ wñenij.

Ob te ty mow co przystoi zdrowey nauce.

ב

2 (ואלף) דיהוון קשיש
עיריו פריגיהוון ויהוון ב
נכפיו ויהוון דביו ויהוון
חלימיו ביהימניה :

והחובא ובמסיבגותא :

Che i vecchi siano sobrii, gravi, moderati, sani di fede, di carità, di pazienza.

3 ואף קשישתא חכמא
יהויו באספמא דאמא
לדחלת אלהא ולא יהיו
אכלו חרצא ולא יהיו
משעבדו לחמרא שגיאא
ויהיו מלכו שפירתא :

Similmente che le vecchie siano in habito continentio a persone pie, non calumniatrici, non dedita a molto vino, insegnando le cose buone.

4 ומנכפו לאליו דטלו
דירחמו בצליהו ונניהו :

Acciò che ammastrino prudentemente le giovani, che amino il lor marito, che amino a lor figliuoli.

5 ויהיו נכפו וקדשו
ויהיו נכפו שפיר דבמיהו
ומשעבדו לבצליהו ולא
אנש מצורא ער
דאלהא :

Che siano modeste, caste, guardiano di casa, buone, forgette a i lor mariti: acciò che la parola di Dio non sia blasfemata.

6 ומו איליו דטלו חכמא
בציו דיהוון נכפיו :

Esorta similmente i giuveni, che siano prudenti.

7 בכל מדם דיו דמותא
בנפשך חנא בכל עבר
טבא נכפולפנותך תהנו
לך מלתא חלימיתא :

Dando se stesso in tutte le cose per esempio di buone opere, offeruando ne la doctrina integrità, gravità.

8 דנכפא ולא מחבלא ולא
אנש פסר לה דאמא
דקאם לקובלו דהת פד
ל יסבד דאמר עליו
מדם דסגא :

Sane parole, irreprehensibile: acciò che chi ripugna, resti confuso, non hauendo da poter dire alcun male di voi.

ב

2 חוקנים להותם מתעוררים
לשקר תמימים גבונים שלמים
באמונה באהבה בדמיה :

Los viejos, que sean templados, venerables, prudentes, sanos en la fe, en la charidad, en la tolerancia.

3 וקנות כמוכלו להותם בהדרת
קדש לא מכלימות לא זללות
וסובאות כיהאם מלמדות טובות :

Las viejas ansimismo, que anden en habito sancto, no calumniadoras, no dadas al mucho vino, maestras de honestidad.

4 אשר תלמדנה את הנערות
חכמה ובניה לאהב את אישיהן
ובניהן :

Que a las moçuelas ensenen a ser prudentes, a que amen a sus hijos.

5 להותם גבונות קדשות נשי חיל
בביתן טובות ונעימות ולהותם
אל אישיהן תשוקתהן וחמה
ימשלו בהן פו ינאץ דבר אלהים :

A que sean templadas, castas, que tengi cuidado de la casa, buenas, sujecas a sus maridos, por que la palabra de Dios no sea blasphemada.

6 את הנערות כמוכלו חננים
ללמד ולהבין חכמה :

Exhorta ansimismo a los mancebos que sean templados:

7 ובכל דברים את נפשך תשים
לדמות מעשים טובים בלמוד
בלי שחת בהם וישר ובלתי
שחיתה :

En todo re da por exemplo de buenas obras en la doctrina, integritad, gravedad.

8 דבר שלם בלתי חובה אשר
יכלם המתקומם ולא יהיה לו
גבונה מאומה לדבר עלינו :

Palabra sana, irreprehensible: que el aduersario de auerguence no reatendo mal ninguno que dezir de vosotros.

ב

2. Προσβύτας ηθαλίας εἶναι, σμνές, σαφρονας, υγιαίνοντας τη πίστι, τη ἀγάπῃ, τη ὑπομονῇ.

Que les hommes anciens soyeat sobres, graues, bien rassis, sains en la foy, en charité, & en patience.

3. Προσβύτιδας ὡσπύτως ἐν κατῳήματι ἱεροπρεπείς, μὴ διὰ βόλους, μὴ οἶνον πολλόν, διδασκαλίας, καλοδιδασκαλίας.

Pareillement que les femmes anciennes soyeat d'une contenance convenable à sainteté, non mesdisantes, non suiettes à beaucoup de vin, enseignant ce qui est bon:

4. Ἴνα σωφρονίζωσι τὰς νέας, φιλόανδρας εἶναι, φιλοτίμους.

Afin qu'elles instruisent les ieunes femmes à estre modeltes, à aimer leurs maris, à aimer leurs enfans.

5. Σώφρονας, ἀγνάς, αἰσχυροὺς, ἀσφαίς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημηται.

A estre sages, pures gardans la maison, bonnes, suiettes à leurs propres maris: afin que la Parole de Dieu ne soit blasmee.

6. Τὰς νεωτέρους ὡσπύτως ὡς καὶ σωφρονεῖν.

Semblablement exhorte les ieunes hommes, qu'ils soyeat attremptés.

7. Περὶ πάντας σεαυτὸν παρεχόμενον τύπον καλῶν ἔργων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀδιαφθορίαν, σιμνότητι, ἀφθαρσίαν.

Te monstrant toi-mesme en toutes choses pour patron des bonnes œuvres, monstrant incorruption en doctrine, gravité, integrité:

8. Λόγον ὑγιή, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπή, μηδὲν ἰχων περὶ ὑμῶν λέγειν φῶλον.

Parole saine, & qu'on ne puisse condamner: afin que celui qui est contraire, soit rendu confus, n'ayant rien à dire mal de vous.

CAP. II.

2. Senes, ut sobrii sint, pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione, in patientia.

That the elder men be sober/honest/dilcrete/sound in the faith/in love/ and in patience.

3. Anus similiter, in habitu sancto, non criminatriees, non multo vino servientes: bene docentes.

The elder women likewise/that they be in such behaviour as becometh holiness/not false accusers/not given to much wine/but teachers of honest things.

4. Ut prudentiam doceant adolescentulas, ut viros suos ament, filios suos diligant.

That they may instruct the young women to be sober minded/that they love their husbands/that they love their children.

5. Prudentes, castas, sobrias, domus curam habentes, benignas, subditas viris suis, ut non blasphemetur verbum Dei.

That they be discrete/caste/keeping at home/good and subject unto their husbands/that the words of God be not evil spoken of.

6. Iuvenes similiter hortare ut sobrii sint.

Exhort young men likewise/that they be sober minded.

7. In omnibus teipsum praebe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate.

Abone all things/shew thy self an example of good works in uncorrupt doctrine/in integrity/in gravitate.

8. Verbum sanum, irreprehensibile: ut is qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.

And with the wholesome worde/which can not be reproved/that he which withstandeth may be ashamed/having nothing concerning you to speake evil of.

An Titum.

Das II. Capitel.

2. Den Alten/das sie nüchtern seyen/erbar/züchtig/gesund im Glauben/in der Liebe/in der gedult.

De Gamle/at de stulle vere edru/erlige/tuetege/sarste i Troem/i Karlighed/i Taalmodighed.

3. Den alten Weibern desselbigen gleichen/das sie sich stellen/wie den Heiligen glemet/nicht Lasterin seyen/nicht Weinsäufferin/gute Lehrerin.

Dislige de gamle Quinder/at de sticke sig/lige som Helligen bor/at de icke stulle vere Forraster/ice Vinbraster/oc giffue god Lærdom.

4. Das sie die jungen Weiber lehren züchtig sein/ihre Männer lieben/Kinder lieben.

At de stulle lære unge Quinder at vere tuetege/at icke deris Mænd/at icke deris Børn.

5. Sittig sein/keusch/häuslich/gütig/ihren Männern unterthan/auff das nicht das wort Gottes verläsiert werde.

De vere Deffuiste/tyffe/huffraadige/godtillige/deris Mænd vnderdanige/at Guds ord skal icke bespaeris.

6. Desselbigen gleichen die jungen Männer ermane/das sie züchtig sein.

Formanelige saa de unge Mænd/at de stulle vere tuetege.

7. Allenthalben aber stelle dich selbst zum Fürbilde guter werck/mit vnerselschter Lehre/mit erbarkeit.

Men sticke dig self i alle maade til et gaar Exempel i gode gerninger/met i forsølster Lærdom/met erlighed.

8. Mit heilsamen vnd untadelichem wort/auff das der Widerwertige sich schäme/vnd nichts hab/das er von vns möge böses sagen.

Meer salige oc vstraffellege ord vaa der at den Genskridige Lærdomme sig/oc intet haffue/som hand skal kunde sigge ont om oss.

K Tytowi

Kaptiola II.

2. Starch/at gsau stichliwiti wazni/opatriti/zorawi w Wite/w milowani/w tpe, liwosti.

Abi starchy byli trzejwi/powazni/opatriti/zorawi w Wite/w milowani/w cierpli wosci.

3. Tzstakz Baby at chodij w odziewu porocznym/nchani, w/nemnoho Wina pigijet dobru mu wstise.

A stare niewiasty thez aby w os dly stan stopy by nalezal tu dwie: tobi wosci/nie potwarliwz/nie dochace sie w wielu winu/Procs by porzawpach tzejcy wejply.

4. Aby stichimosti moshly naukti mladice/aby Wize swi milowali/na Syny las stawy byly.

Aby mogly wywiczeć mlodzie/zeby meze swoje milowaly/poznaci.

5. At gsau opatriti/tistz/stichliwiti/o teled swan pect magijet/dobrotiwz/Wuznom swym poddanz/aby ne bylo dano w rauhani Słowo Dostij.

Abi byly porzawpach cysle/doma miedziace/dobre/podda: ne mezm swom/aby slowo Dostie nie bylo bluzione.

6. Tz y Wladence naponi mshnay/at gsau stichliwiti.

Mlodzieciec tzej napomnay aby byli stromni.

7. We wstecz wteecz tebe samzho wydaway za pziklad dobrych skutkow/w wczni/w ciosci/w waznosti:

Samego siebie sthawaj wyostem dobrych wezynow/w nauce zachowiwajac do konalosci/powage.

8. Słowo męz zdrowe bez auhom: aby ten sterz se protiwiz/zastodil se/nemage nic stzho co mluwiti o was.

Słowo zdrowe/nie naganiene/aby sie przeciwnie zastydził/nie mawia nie toby o was miał mowić złego.

ב
9 עבד לַמִּצְוָה
לְשִׁמְעָדוֹן בְּכָל מַדָּם
וְשִׁמְעָדוֹן וְלֹא הָיוּ מִ
מִצְוֵי:

Esorta i servi che siano soggetti ai lor signori, che si studino di piacer loro in tutte le cose, non contradicendo.

10 וְלֹא הָיוּ זָבָיו אֲלֵהֶם
יִחְיוּ שְׂרָרָהוֹן טָבָא בְּכָל
מַדָּם דִּיבְבִיתוֹן בְּכָל מַדָּם
יִבְלָקֵה דְּאַלְהָא מִחֵיבִין:

Non furando, ma mostrando ogni buona lealtà: accoché in tutte le cose adorno la doctrina de Dio Saluator nostro.

11 אֲתַגְלִית אִיד טִיבִיתָה
דְּאַלְהָא מִחֵיבִין בְּכָל לְבָבִי
נִשְׂא בְּלָהוֹן:

Imperat la gratia de Dio saluatore, et à tutti gli homines l'è manifestata.

12 וְדִרְגָּה לוֹ דִּנְקָבוֹר
בְּרוּשָׁעִים וּבְרָגִיתִים
דְּעִלְפָא וְנִחָא בְּעִלְמָא
הָנָא בְּנִכְפֻּרְתָּא וּבְכַאֲנוּתָא
וּבְדִחְלָת אֲלֵהָא:

Insegnandoci che rinuantiando l'impietá, e le mondane concupiscencie, noi viviamo nel presente, seculo moderato e giusto e piamente.

13 בְּדִ מִשְׁכִּינִין לְסִבְרָה
בְּרִיכָה וְלִגְלִנְגָה
דִּתְשְׁבֻּחָתָה דְּאַלְהָא רַבָּא
וּמִחֵיבִין יִשְׁוֵעַ מְשִׁיחָא:

Aspettando la beata speranza, et l'apparition de la gloria del grande Iddio Saluator nostro Iesus Christo.

14 דְּהוּיִבְנִיבְשָׁה חֲלָפִין
דִּיבְרָקוֹן מִן כָּל עֲוֹלָה
דִּדְבִין לְנִכְפֻּשָׁה עֲמֹא חֲדָתָא
דִּחֶסֶם בְּעִבְרָא טָבָא:

Uguale ha dato se stesso per noi, per riscattarci da ogni iniquità, e purificarci a se con proprio peculiere seguitatore de buone opere.

15 הָלִין מַלְל וּבְעִי וְכִין
בְּכָל מִיָּקָר וְלֹא אֲנִשׁ
יִבְסָא בְּרָ:

Anuntia queste cose, e esorta, et redargue con ogni imperio. Nemo si despectus.

פ העבדים יִכְנְעוּ תַּחַת יְדֵי
אֲדֹנֵיהֶם בְּכָל-דְּבָרִים יִמְצְאוּ
חֵן בְּעֵינֵיהֶם לֹא יִמְדּוּ:

A los siervos, que sean sujetos à sus señores que agraden en todo, no respondones:

10 וְלֹא יִגְבּוּ בִּי-אֵם כָּל-
אֲמוּנָה טוֹבָה יִגִּדּוּ אֲשֶׁר יִאֲדִירוּ
אֶחָד-בְּשִׁרְתָּ מִוְשִׁיעֵנוּ אֲלֵהֵנוּ
בְּכָל-דְּבָרִים:

En nada defraudando, antes mostrando toda buena lealtad: para que adorne en toda la doctrina de nuestro saluador Dios.

11 כִּי-תִגְלִיתָה תְּחִנָּתָא אֲלֵהֶם
לְחֻשִׁיעַ כָּל-בְּנֵי-אָדָם:

Porque la gracia de nuestro Saluator Dios se manifestó à todos los hombres.

12 הַמְלִמְדָה אֶתְנֵנוּ לְכַחַשׁ בְּרוּשָׁעִה
וּמִאֲנוּיָהּ הַעֲוִלָם וְלַחֲיוֹת בְּחִבּוּנָה
בְּצִדְקָה וּבִירְאָה יְהוָה בְּעֻלָם
יְהוָה:

Enseñando nos que renunciando à la impiedad y à los deseos del siglo, vivamos en este siglo templada, y justa, y piamente:

13 לְקוּוֹתָ אֲלֵ-אֲשֶׁר הַשֹּׁכֵר
וְלַחֲגִלּוֹת כְּבוֹד אֲלֵהֶם הַגָּדוֹל
וּמִוְשִׁיעֵנוּ יִשְׁוֵעַ מְשִׁיחָא:

Esperando aquella esperança bienaventurada, y la venida gloriosa del gran Dios, y Saluator nuestro Iesus el Christo.

14 אֲשֶׁר נָתַן אֶחָד-נַפְשׁוֹ עֲלֵינוּ
לְחֻשִׁיעֵנוּ מִכָּל-חַטְאוֹתֵינוּ וְיִטְהַר
לְנַפְשׁוֹ עִם חֵדֶשׁ מְקַנָּה לְמַעֲשֵׂים
טוֹבִים:

Que se dió à si mismo por nosotros, para redimirnos de toda iniquidad, y limpiar para si vn pueblo proprio, seguidor de buenas obras.

15 אֶחָד-הָאֵלֹה דִּבֵּר וְנִחָם וְהוֹכִיחַ
בְּכָל-כֹּחַ דִּיבְרָתָה וְאִישׁ לֹא יִבּוֹה
אֶתְרָ:

Esto habla y exhorta: y redarguye con toda autoridad. nadie te tenga en poco.

9 Δούλους ἰδοὺς δεσποτῆος ὑπακούετε, ὡς πᾶσι κυρίως ὡς ἐν κυρίῳ, ὡς ἀντιλήγουσιν αὐτῷ.

Quelcs seruiteurs soyent faicts à leurs maîtres, leur complaisans en toutes choses non contrédilians:

10. Μη νοσφιζόμενες, ἀλλὰ πᾶσι πάντων ἐνδοκίμουσιν ἀγαθῶν, ἵνα τῷ διδασκαλίῳ τῆ σωτῆρος ἡμῶν ἰεὺ καὶ κερμῶσιν ἐν πάντιν.

N-soustrayant rien, mais montrant toute bonne loyauté: afin qu'ils rendent honorable en toutes choses la doctrine de Dieu nostre Saluator.

11. Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτῆρος πάντων ἀνθρώπων.

Car la grace de Dieu saluatre à tous hommes, est clairement appaue:

12. Παύδουσι ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν, καὶ τὰς κερμῆς ἀκαθαρτίας, σωφρονῶμεν, καὶ δικαίως, καὶ ὁσιῶς (ἡ σωμῆς ἐν τῷ νυν αἰῶνι.

Nous enseignant qu'en renonçant à impieté & aux mondaines connoissances, nous vivions en ce present siecle, sobriement, iustement, & religieusement:

13. Προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.

Attendans la bien-heureuse esperance & l'apparition de la gloire du grand Dieu, qui est nostre Sauueur Iesus Christ:

14. Ὃς ἑδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθάρσῃ ἑαυτὸν λαὸν πενιούσιον, ζῆλωτὴν καλῶν ἔργων.

Lequel s'est donné soi-même pour nous, afin qu'il nous rachetast de toute iniquité, & nous purifiast pour lui estre vn peuple peculier, adonné à bonnes oeures.

15. Ταῦτα λέλει, καὶ παροκάλει, ἐλεγχέει πᾶσι δόξης διδασκῆς. μηδὲν σου περὶ φρονέτω.

Propose ces choses, & aumoeste, & redargue avec toute autorité de commander que personne ne te mepriise.

א

וְהִנֵּה מַצְהֵד לְהוֹן ד
דְּלִישְׁנָא תִּשְׁלִישְׁנָא
וְשִׁשְׁנָא וְיִשְׁתַּעְבְּדוּן
וְהִנֵּהוּן אֲמִידוֹן לְכָל עֵבֶר
טוּב :

Amonestati che siano soggetti ai Principati episcopali, che obbediscano ai Magistrati, o siano apparecchiati ad ogni buona opera.

וְעַל אֲנָשׁ לֹא יִגְבִּיחוּ
וְלֹא יִהְיוּ מִתְּבַתְּשִׁין וְלֹא
יִהְיוּ מִכִּידִין וְכָל מִדָּם
יִהְיוּ בְּסִמּוּתָהוֹן לְנֹרָא
בְּלִהּוֹן בְּנִי-נִשְׂאָה :

Chaten dicant mal de persona, che non siano contumaci, ma humani, mostrando ogni mansuetudine omnesque tibi la honestatem.

וְאִם חֲנוּצִיר מִן הָרִים
וְלֹא רִצְיָנָא הֵיוּ וְלֹא
פִּיטָא וְטַעֲמִין הֵיוּ
וּמִשְׁעָבְדִין הֵיוּ לְתִיגְמָא
מִשְׁחִלְפָתָא וּבְגִישׁוּתָא
וּבְחִסְמָא מִתְּהַפְּכִין הֵיוּ
וּסְגִיָּאִין הֵיוּ אִם חֵד לְחֵד
סְגִין הֵיוּ :

Perche ancor noi eravamo già stolti, disubbedienti, erranti, che servivamo a la concupiscencia & avaro Voluntà, dimorando in la malitia & iniquitas, offendo aduersi, & habuendo in odio l'un l'altro.

וּבְרִין אֲתַגְלִירָא ב
בְּסִמּוּתָהּ וּמִתְּחַמְנָתָה
דְּאֵלֶּהָ מִחֵינָן :

Ma quando la benignità di Dio Saluator nostro, & l'amor suo verso gli homines è apparso, egli es ha saluati.

וְלֹא בְּעֵבֶר דְּהִיִּיקוּתָא
וְעֵבֶר אֲלֵּי בְּחִמְיָהּ
דִּילֵּה אֲחֵין בְּסִמְתָּהּ ד
דְּמִלְכָּא דְּהִיִּיקוּתָא ב
בְּחִיִּיקוּתָא דְּהִיִּיקוּתָא דְּהִיִּיקוּתָא :

Non pia per opere di giustizia, che noi habbiam fatte, ma secundo la sua misericordia per il lauamento de la regeneratioe & remissionem de lo Spiritu sancto.

וְהִי דְּאִשְׁדַּעֲלִין
עֲתִירָאִין בְּיָד יְשׁוּעָא מ
מִשְׁיָחָא מִחֵינָן :

Il quale egli ha sparso abbondantemente sopra di noi per Iesus Christonostro Saluatore.

ב

וְהִנֵּה אֲוֹתָם לְהַנְעִים תַּחַת
שְׁלִשְׁנָא וּמִשְׁלֹחַ לִיקָהָתָם
לְהוֹתָם נְכוֹנִים אֲלֵּי כָּל-מַעֲשֵׂה
טוּב :

Amonestales que se sujeten a los principes y potestades, que obedezcan, que esten aparejados a toda buena obra:

וְלֹא יִשְׁלַח לְגִדָּה לֹא לְרִיב
וְלֹא לְחִיָּוָה בְּאִגְדָּה בִּי-אֵם
הֵיוּ עֲנִיִּים לַעֲשׂוֹת כָּל-חֶסֶד
וְרַחֲמִים לְכָל-בְּנֵי אָדָם :

Que à nadie infamen, que no sean pendencieros, mas modestos, mostrando toda mansedumbre para con todos los hombres.

וּבִי-הֵיוּ כַּעַתָּה אֲנִי
כָּלִי תְּבוּנָה לֹא מֵאֲמִינִים
תּוֹעִים עוֹבְדֵי תַּאֲוֹת וּמִחְמַדִּים
רְבִים בְּרָעָה בְּשִׁנְאָה מִתְּעוֹדִים
שְׁנוּאִים וְשׁוֹנְאִים אִשׁ אֶת-רֵעֵהוּ :

Porque tambien eramos nosotros locos en otro tiempo, rebeldes, errados, siruiendo a concupiscencias y deleytes diuerfos, biuiendo en malicia y en embidia, aborrecibles, aborreciendo los vnos a los otros.

וּבְאִשְׁר גִּלְּהָ טוּב וְנִעַם
מִן-שִׁיעָנוּ אֲלֵהֶם :

Mas quando se manifestó la bondad del Saluador nuestro Dios, y su amor para con los hombres.

וְלֹא מִמַּעֲשֵׂי חֲצִדָּקָה אֲשֶׁר
עָשִׂינוּ אֲנִי כִי-אֵם בְּתִיגְמָתוֹ
הוֹשִׁיעָנוּ בְּרַחֲמָת חֲלִיפָת וְחִדְשָׁת
רוּחַ הַקֹּדֶשׁ :

No por las obras de justicia que nosotros auíamos hecho, mas por su misericordia, nos saluó por el lauamiento de la regeneracion, y de la renouacion del Espíritu Sancto.

וְאִשְׁר אֲוֹתָהּ שִׁמְךָ עָלֵינוּ עַל-
יָתֵר בְּיָשׁוּעָא מִשְׁיָחָא הַמְּוִשִּׁיעָנוּ :

El qual derramó en nosotros abundantemente por Iesus el Christo Saluador nuestro:

ΚΕΦΑΛΑ γ'.

Υπομνησας αυτους αρχαις και εξουσιαις κατατασσιν, ητοιμασαν, πας παν εργον αγαθον επιμενους ειναι.

A dmoneste-les qu'ils soyent sietez aux principautés & puissances, qu'ils obéissent aux Gouverneurs, qu'ils soyent prêts à toute bonne ceuvre:

2. Μηδυνα βλασφημειν, αιμα-
χους ειναι. διαφικειν ενδι-
χυμους πασιν, πας παντας
ανθρωπους.

Qu'ils ne médissent de personne, qu'ils ne soient point querelleux, mais benignes, & monstrent toute debonnaireté enuers tous hommes.

3. Ημεν γαρ ποτε και ημετες ανοη-
τοι, απηθεις, πλανωμενοι, δουλο-
ι της διαθυμιας και ηδοναις ποι-
κίλαις, εν κακια και φθονη, δι-
ζοιτες, συζητοι, μυστοις αλλη-
λους.

Car nous aussi estions autrefois insensés, rebelles, abusés, errans à diuerses conuolutions & voluptés, viuans en malice & enuie, dignes d'être haïs, & haïssans l'un l'autre.

4. "Οτι δε η χρηστης η φιλα-
θροπια επιφανετη σωτηρι-
μων ην.

Mais quand la benignité & l'amour de Dieu nostre Sauueur enuers les homines, est clairement apparue, il nous a sauués.

5. Ουκ εξ εργατων εν δικαιοσυ-
νη, ανεπιστοιμα ημετες, αλλα κα-
την αυτην ελεον εσωσεν ημας, δι-
α λουτρον πολλης χρηστοτας, & ανα-
καινωσινς πυλματις αγιου.

Non point par ceures de iustice que nous eussions faites, mais selon la miséricorde, par le lauement, & reauouement du saint Esprit:

6. Ου εξ εχθεν εφ' ημας παλινωσις,
διετησεν χριστος τη σωτηρι-
μων ην.

Lequel il a espandé abondamment en nous par Iesus Christ nostre Sauueur:

Admonere illos principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse.

Put them in remembrance that they be subject to the principallities / and powers / and that they be obedient / & ready to every good worke.

1. Neminem blasphemare, non litigiosos esse, sed modestos: omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines.

That they speake euill of no man / that they be no fighten: but soft / shewing all meeknesse vnto all men.

3. Eramus enim aliquando & nos insipientes, increduli, errantes, seruitutes desiderii & voluptatibus variis, in malitia & in inuidia agentes, odibiles, odientes inuicem.

For we our selues also were in tyme past vniuersally disobedient / deceaued / erring the lustes / and diuers pleasures / liuing in malitiousnesse and enuie / hatefull / and hating one another.

4. Cum autem benignitas & humanitas apparuit saluatoris nostri Dei.

But when the bountyfullnes and looues of God our Saviour shewd man appeared.

5. Non ex operibus iustitiae quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. per lavacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti.

Not by the workes of righteousnesse whiche we had done / but according to his merces hee saved vs / by the washing of the newe birth / and the renewing of the holie Ghost.

6. Quem effudit in nos abunde per Iesum Christum saluatorem nostrum.

Whiche he shed vnto vs abundantly through Iesus Christ our Saviour.

Einnere sie / daß sie den Fürsten vnd der Oberkeit vnterthan vnd gehorsam sein / zu allem gutem werck bereitet seyen.

Putt vnter dem / at de ere Forsterne oc Offrigheb vnderdanige oc lybige / at de ereredebone til alle gode Gerninger.

2. Niemand lästern / nicht hadern / gelinde seyen / alle sanfftmutigkeit beweisen / gegen allen Menschen.

At de icke stendis paa nogen / icke ere tiffactige / at de ere meelidige / beuise al sanfftmutighed / mod alle Menntiste.

3. Denn wir waren auch welland vntweise / vngehorsam / irrige / dienend den lusten vnd mancherley wollüsten / vnd wandelten in bosheit vnd neid / vnd hasseten vns untereinander.

Thi wi vaare oc wuise i fordom tid / vnlidige / vildfarende / oc riente begering oc arffligg veltist / oc vandrede i ondstaff oc auind / oc hadede huer anden.

4. Da aber erschien die freundlichkeit vnd leutseligkeit Gottes vnsers Heilandes.

Men der Guds vor Grefseris Venlighed oc Kertighed mod Menntisten obendaredis.

5. Nicht vmb der Werck willen der Gerechtigkeit / die wir gethan hatten / sondern nach seiner Barmherzigkeit / machet er vns selig / durch das Bad der Widergeburt / vnd erneuerung des heiligen Geistes.

Icke for de Kertigheds gerninger stild / som wi gjorde / Men effier sin barmhertighed gjorde hand off saltige / formeledst igen sedelsens Bad / oc den hellig Andes fornysse.

6. Welchen er aufgegossen hat über vns reichlich / durch Iesum Christ vnsern Heiland.

Hutleken hand haffuer vdgnder rigelige offuer off / formeledst Ihesum Christum vor Grefseris.

Apomijnapj ge / at gfaupoddant / knisfatuom a Mocnostem / a at gich postau: chagij / gsaue hotowi t kagot / mu skutu dobrému:

Putt pomijnapj / aby wotet / chnostem y pscelocastuom poddany mi byli / kby skutu / y na wotet dobrzy wczyst gotowy mi byli.

2. At se jadanu neporau: hagi / anelosetij / at negsau swarltwi / ale pftiwetiwij / o: kazugice wssilau tchoft se wssim lidem.

Atchay od jadanym ile nie mowia / niech nse beda wssilwi / ale mterni / o: kazugice wssilau tchoboc: psceloc wssim ludziam.

3. Nebo byli gime y my n: fdy nemaudij / newetij / blaudech / slauzice jadossem a rozlinsim rozfossem / we glosi a w nena: wisi bodlegice / obh: dnij / wespolei se nena: widice.

Abowiam y my bylismy n: fedy galent / n: psceloc / blaudech / slauzice jadossem a rozlinsim rozfossem / we glosi a w nena: wisi bodlegice / obh: dnij / wespolei se nena: widice.

4. Ale tdy se wssilau dobro: ta a laska t lidem Spashtele nasscho Boho:

At se by se wssilau tchoboc: psceloc wssim ludziam.

5. Ne: skutuom sprawedl: nosti / tch: gime my tinit / ale wredl: swtcho milofrednstwi spastny nas wssil: strze obmy: tij druchho rozenij / a obnowe: nij Duchu Swatcho.

At se wssilau sprawedl: wych tchorebylismy wssil: ale t milofrednstwi swtcho zachowal nas przez omysle odrodzenia / y obnowe: wienia Duchu Swatcho.

6. Kertcho: wylil na nas hognt strze Gysse Kypsa Spashtele nasscho.

Kierogo wylil na nas hognt przez Iesusa Kypsa tchoboc: la nasscho.

7. **לְמַעַן נִצְדָּקִים בְּתַחֲנוּנֵי גִדְיָה וְרָשִׁים כְּשֶׁבֶר חַיֵּי עוֹלָם :**

Acciòche noi giustificati per la sua grazia, siamo heredi secondo la speranza de la vita eterna.

8. **וְעַל־הַאֱלֹהִים חֲפִצְתִּי לְהוֹלִיכֵנִי אֲשֶׁר יְבִינוּ לְרִדּוֹת בָּהֶם בְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים וְהַמְאִמִּינִים בְּאֱלֹהִים וְאֵלֶּה הֵן טוֹבוֹת וּמוֹעִילוֹת לְבָנֵי אָדָם :**

Palabra fides, y esto quiero que asfirmes. Que los que creen a Dios, procuren gobernarse en buenas obras, esto es lo bueno y la util a los hombres.

9. **הַיֵּשׁוּת וּבִקְרוֹת כְּסִילוֹת וּדְבָרֵי הוֹלָדוֹת וּמַדְבּוֹת וּמִנְהֵי עַל־הַחֲלָלָה הַשְּׁמֵר לֹךְ מִחוּץ כִּי־מִהַבֵּל הָיָה וּמִמְנוּחָה לֹא הוֹעֵלָה :**

Mas las questiones locas, y las genealogias, y contenciones y debates de la Ley suita : por que son sin prouecho y vanas.

10. **אִישׁ כּוֹפֵר בְּעֶקֶר אַחֲדִי מוֹסֵר אֶחָד אוֹ שְׁנֵי הַשְּׁמֵר לֹךְ מִמֶּנּוּ :**

El hombre herege, despues de vna y otra correccion, desechalo :

11. **וְהָיִיתָ יָדַע דְּמִן דְּהִכְנָה הוּא מַעֲקָם הוּא וְחֵטְא וְהוּא חַיִּב בְּנִשְׁפָּה :**

Estando cierto que el tales trastornado, y pecca, condenado de su proprio iuyzio.

12. **כִּי־אֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֵלֶיךָ אֶחָד אֲרִטְמָה אוֹ טוֹכִיקוֹס מִהֵר מִהֵר לְבֹא אֵלַי בְּנִיקוֹפּוֹלִים כִּי־שָׁמָּה תִּשְׁבְּתִי לְחֹרָה :**

Quando embiare a ti a Artemas, o a Tychico procura de venir a mi a Nicopolis: porque alli he determinado de inuernar.

13. **אֶחָד־דִּינָה מַלְמֵד הַחֲלָלָה וְאֶפְלָא בְּדַאָה שְׁלֵחַ פֶּן יַחֲסֹר כָּל־דְּבָר :**

A Zenas doctor de la Ley y a Apollo embia delante procurando que nada les falte.

7. **לְמַעַן נִצְדָּקִים בְּתַחֲנוּנֵי גִדְיָה וְרָשִׁים כְּשֶׁבֶר חַיֵּי עוֹלָם :**

Para que justificados con su gracia y seamos hechos herederos segun la esperanza de la vida eterna.

8. **וְעַל־הַאֱלֹהִים חֲפִצְתִּי לְהוֹלִיכֵנִי אֲשֶׁר יְבִינוּ לְרִדּוֹת בָּהֶם בְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים וְהַמְאִמִּינִים בְּאֱלֹהִים וְאֵלֶּה הֵן טוֹבוֹת וּמוֹעִילוֹת לְבָנֵי אָדָם :**

Palabra fides, y esto quiero que asfirmes. Que los que creen a Dios, procuren gobernarse en buenas obras, esto es lo bueno y la util a los hombres.

9. **הַיֵּשׁוּת וּבִקְרוֹת כְּסִילוֹת וּדְבָרֵי הוֹלָדוֹת וּמַדְבּוֹת וּמִנְהֵי עַל־הַחֲלָלָה הַשְּׁמֵר לֹךְ מִחוּץ כִּי־מִהַבֵּל הָיָה וּמִמְנוּחָה לֹא הוֹעֵלָה :**

Mas las questiones locas, y las genealogias, y contenciones y debates de la Ley suita : por que son sin prouecho y vanas.

10. **אִישׁ כּוֹפֵר בְּעֶקֶר אַחֲדִי מוֹסֵר אֶחָד אוֹ שְׁנֵי הַשְּׁמֵר לֹךְ מִמֶּנּוּ :**

El hombre herege, despues de vna y otra correccion, desechalo :

11. **וְהָיִיתָ יָדַע דְּמִן דְּהִכְנָה הוּא מַעֲקָם הוּא וְחֵטְא וְהוּא חַיִּב בְּנִשְׁפָּה :**

Estando cierto que el tales trastornado, y pecca, condenado de su proprio iuyzio.

12. **כִּי־אֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֵלֶיךָ אֶחָד אֲרִטְמָה אוֹ טוֹכִיקוֹס מִהֵר מִהֵר לְבֹא אֵלַי בְּנִיקוֹפּוֹלִים כִּי־שָׁמָּה תִּשְׁבְּתִי לְחֹרָה :**

Quando embiare a ti a Artemas, o a Tychico procura de venir a mi a Nicopolis: porque alli he determinado de inuernar.

13. **אֶחָד־דִּינָה מַלְמֵד הַחֲלָלָה וְאֶפְלָא בְּדַאָה שְׁלֵחַ פֶּן יַחֲסֹר כָּל־דְּבָר :**

A Zenas doctor de la Ley y a Apollo embia delante procurando que nada les falte.

7. **ἵνα δικαιωθῆντες τῇ χάριτι τοῦ Χριστοῦ, κληρονομήσωμεν καὶ ἐλπίδα ζωῆς αἰώνιου.**

A fin qu'estans iustifies par la grace ficeleu, nous soyons heritiers selon l'esperance de vie eternelle.

8. **Πιστὸς ὁ λόγος, καὶ ἐγὼ θέλω ἐπὶ τούτοις βάλωμαι, ὅτι διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ καλῶν ἔργων παρουσάζουσι οἱ πιστοὶ ὡς τῷ θεῷ. ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφελίμα τὰς ἀνθρώπους.**

Cette parole est certaine, & ie vueil que tu asfirmes ces choses, afin que ceux qui ont creu a Dieu, ayeat soia de s'appliquer principalement a bonnes ceuvres: voila les choses qui sont bonnes & utiles aux hommes.

9. **Μαὶς δὲ ζητήσις καὶ συζητήσις καὶ ἐρεῖς καὶ μάχαις νομικὰς περιέουσιν· οἷοι γὰρ ἀνωφελῆς καὶ μάταια.**

Mais reprimeles folles questions & genealogias, & contencions, & debates de la Loy: car elles sont inutiles & vaines.

10. **Αἰρετικὸν ἀνθρώπου μὴτὲρ μίας καὶ δευτέρας νομιναίας παραστῆναι.**

Reiette l'homme heretique, apres la premiere & seconde admonition:

11. **Εἰδὼς ὅτι ἐξέστρατιαι ὁ τοιοῦτος, καὶ ἀμαρτανὸν αὐτὸν αὐτοκατακεῖν.**

Sachant que celui qui est tel, est rennerie, & il peche, estant condamné par soi-mesme.

12. **Ὅταν τίμωμαι ἀρτημᾶν πρὸς σε ἢ τυχικόν, ἀποδοῦναι ἐλθέιν πρὸς με εἰς νίκην πολλήν· ἐπεὶ γὰρ κίελεμα ἐστὶν μάχη.**

Quand fennoyrai vers toi Artemas, ou Tychique diligente-toi de venir vers moi a Nicopolis: car t'ai delibere de faire la mon hyuer.

13. **Ζηνοῦν τὸν νομοματὴ καὶ ἀπολλῶν ἀποδοῦναι πρὸς τιμῶν, ἵνα μηδὲν αὐτῷ ὑστερήῃ.**

Coosuoye soigneusement Zenas Docteur de la Loy, & Apollon, que rien ne leur defaile.

CAP. III.

7. Vt iustificatio gratia ipsius, heredes sumus secundum spem vitæ æternæ.

That wee being iustified by his grace / should be her made heres according to the hope of eternall life.

8. Fidelis sermo est: & de his volo te confirmare: ut curent bonis operibus præesse qui credunt Deo. Hæc sunt bona & utilia hominibus.

This is a true saying & these things I will thou shouldst affirme: that they which haue beleued in God / might be careful to shew forth good works. These things are good and profitable vnto men.

9. Stultas autem questionēs, & genealogias, & contentiones, & pugnas legis deuita, sunt enim inutiles & vanæ.

But stay foolish questions / and genealogies / and conuentions / and brawlings about the Law: for they are reuynprofitable and vaine.

10. Hæreticum hominem post unam & secundam correptionem deuita.

Reiect him that is an heretic after once or twice admonition.

11. Sciens quia subuersus est qui eiusmodi est, & delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus.

Knowing that he that is such / is peruerced / and sinneth being damned of his owne selfe.

12. Cum misero ad te Arteman aut Tychicum, festina ad me venire Nicopolim, ibi enim statui hyemare.

When I shall send Artemas vnto thee or Tycheus / be diligent to come to me vnto Nicopolis: for I haue betokened thereto winter.

13. Zenam legisperitum & Apollon sollicitè præmitte, ut nihil illis deficiat.

Bring Zenas the expounder of the law / and Apollon on their iourney diligently / that they lacke nothing.

Das III. Capitel.

7. Auff daß wir durch desselbigen gnade gerecht vnd Erben seyen / des ewigen Lebens / nach der hoffnung.

Paa der at wi stulde forme delst hans Naade / vererfderige oc Arffuinge til der ewige lif / effier Naader.

8. Das ist je gewislich war. Solches wil ich / daß du fest lehrest / auff daß die / so an Gott glaubig sind worden / inn einem stand guter werck funden werden. Solches ist gut vnd nützlich den Menschen.

Der er so visseliger sant. Saadan vil ieg / at du skal lære fast / Paa der at de som tro paa Gud / funde findis i en Staat til gode Beringer. Dene er Wennisten gaar oc nytteliger.

9. Der thörichten fragen aber / der Geschlecht Register / des zankes vnd streites über dem Gesetz entschlage dich / denn sie sind vnnützlich vnd eitel.

Men holt dig fra de daarlige Spørsmål / om Godel register / fra trette oc strid om Looven / thi de ere vnyttelige oc forfengelige.

10. Einen kaiserischen Menschen meide / wenn er ein mal vnd abermalermahnet ist.

Sin ir Keiserste Wenniste / naar hand er en gong oc anden gong paaminet.

11. Vnd wisse / daß ein solcher verkerret ist / vnd sündiget / als der sich selbs verurtheilet hat.

De vid / at saadan en er foruert / oc synder / som den der haaffuer fordomt sig self.

12. Wenn ich zu dir senden werde Arteman oder Tychicum / so kom eslend zu mir gen Nicopolin / Denn daselbs habe ich beschloffen / den Winter zu bleiben.

Naar ieg sender Arteman eller Tychicum til dig / da kom strax til mig til Nicopolim / thi ieg aceret / at bliffue der i Winter.

13. Zenam den Schriftgelerten vnd Apollon fertige ab mit fleiß / auff daß ihnen nichts gebreche.

Stick Zenam den Scrifftslege oc Apollon sticeliger fra dig / saa at dem fattis intet.

Kapitola III.

7. Abychom gsaue Spræ wedliwij vlinent milosij go / byli Oedkowet wedli na dze jiwota wlincho.

Abyfmy vspræwiedliwent ka sta lego / ystati sie dztjedzicmi was dlug nadzile jiwota wlincho.

8. Wernat gest fet: Achy aby ty gine w tom potwrzo / wal / aby dobrzy mi stuty pted tili kietij wtfij Dohu. Nebo tnto wty gsaue dobre lidem a vjitetne.

Wernat test ka powied / a ches aby ty twierdzil ty rzeczy / aby sie starali takoby dobre wzynki / a chowali stozys w wietrzu Dohu / a chy rzeczy pojmawie sa y pojsy tezyne ludziam.

9. Nerozumnysh pal otd / a wlystaniy Roduow / a swatuow / a hadaniy yfi Zafonu warag se / nebi gsaue marni a neozitene.

Ne zawaclagay glupich gade / y rodzaw / y swatow / y spow row zafonnych / abowiem sa nies poizuczney y prozue.

10. Etlowka Kachke / po priwnijm a druzhem trestanis warag se.

Etlowka odsejeps / a po sednym y drugim upominaniy odruc.

11. Wtda ze gest ptewraceny / doz gest takowy / a hest / stym wlastinim sandem gsa odsauzen.

Wiedzac iz takowy test wywroceny / y arzeby wtdac sam od siebie odsazonym.

12. Kdz tobi possit Artema / na nebo Tychka / pospisa pfijiti ke mnz do Tykopol / nebi gsem vmijnit tu ptes zymu pobyt.

Gdy possie do ciebie Arthema / na abo Tychka / staray sie abyś do mnie przyšel do Tykopolim / abo wsem chanem vmyslił zimować.

13. Zena w Zafone dospie / kbo a Apollo spilnosti wypros wot / a at w nitemz nemagij nedostatu.

Zenasz wczonego w zafonie y Apolla pilnie odprawadz / aby im ni naczym nie spozdalo.

ג
14 ואלכו אף אליו ד
הדילו אבנו דיהוה פלחין
עבדו טבא פצכות
האלכו דלא יהוו דל
פארב:

*Et impara ancora i nostri a conser-
uarsi ne le buone opere per gli usi necessa-
rij: accioche non siano infruttuosi.*

15 שאליו בשלכו פלחין
אליו דעמי אבנו שאל
בשלכו דכלחון אליו
הרחמין לו בהימנותו
טביתא עם פדכון אמין:

*Tutti quelli che son meco ti salutano.
Saluta tu quelli che ti amano ne la fede.
La grazia sia con tutti voi, Amen.*

שלמת אגרתא דלות טטוס
דארת פרת מן
דקופוליס:

ג
14 וילמדו גם אשר ממנו
לדודת פהם במעשים טובים
לצדכם במצוקה פך יהוה בכלי
פרי:

*Aprendan assi mismo los nuestros a gouer-
narse en buenas obras para los vfos necesarios,
porque no sean inutiles.*

15 שאלו לשלומך כלם אשר
אמי שאל לשלום לאשר
אוהביו באמונה תהנה עם
כלכם אמין:

*Todo los que estan conmigo te saludan. Sa-
luda a los que nos aman en la fe. La gracia sea con
todos vosotros, Amen.*

אל טיטוס פהו ראשון עדה
קראתא במשלח אצבע
גבתה מציקותו לים עיר
תפתים:

ג
14. Μαθητεύσατε δε καὶ οἱ μέ-
τεροι καλῶν ἔργων ἀποβύσσοντες εἰς
τὰς ἀναγκάους γέσεις, ἵνα μὴ ὦ-
σιν ἀναρροί.

*Et que les nostres aussi apprenent
de s'appliquer principalement aux bon-
nes et autres, pour les vsages necessaires,
afia qu'ils ne soyent point sans fruit.*

15. Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμὲ πάν-
τες. ἀσπάζου τὰς φιλευμένους ἡμῶς
ὡς πρὸς τὴν χάριν καὶ τὴν ἐλεος.
ἀμὴν.

*Tous ceux qui sent avec moi te
saluent. Salue ceux qui nous aiment en
foy. Graces soit avec vous tous, Amen.*

Πρὸς Τίτον, τῆς μετὰ τὴν ἐκκλήσι-
αν παύσειν ἐπιστολὴν χάρις καὶ
εἰρήνη, ἐκ τῆς Θεοῦ καὶ τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ
δοξαίας.

AD TITVM.

CAP. III.

14. Discant autem & nostri bonis operibus præesse ad usus necessarios : ut non sint infructuosi.

And let ours also learne to shewe
foorth good workes for necessary vices
that they be not vnfuitfull.

15. Salutate qui mecum
sunt omnes : saluta eos qui
nos amant in fide. Gratia
Dei cum omnibus vobis,
Amen.

All that are with mee / salute thee.
Greete them that loue vs in the faith.
Grace be with you all / Amen.

Scripta ex Nicopoli Macedonia.

An Titum.

Das III. Capitel.

14. Lasse aber auch die vnsern lernen/ daß sie im stand guter werck sich finden lassen/ wo man jr bedarff/ auff daß sie nicht vnfruchtbar seyen.

Lad os høre Lære / at belade dem finde i gode ger-
ningers Stae / huor som mand haaffuer dem behoff / at
de skulle icke vere vrucersommelige.

15. Es grüßten dich alle die mit mir
sind. Grüße alle die vns lieben im
Glauben. Die gnade sey mit euch al-
len / Amen.

Alle som ere hoff mig/hilse dig. Hilse alle dem som
off elste i Troen. Naade vere med eder alle/ Amen.

Geschrieben von Nicopoli in
Macedonia.

K Entom.

Kapitola. III.

14. Ať se všestatk nashy do-
brými skutky předešlím věcem
potřebným / aby nebyli nevol-
nětší.

A nleoh sie veža vnášy dobrych
 vczynkow zachovácná pilne porz
 zeby / iž by nie byli nieužytčiny
 mi.

15. Pozdrawugijst tebe/ kce
 tje gsau semnau/ wssyctni.
 Pozdrawetj tch kctijz nas
 milugij w rojke. Milost Bo
 zj se wsseni wami/ Amen.

Pozdrawiaćcie ci Krózy sa ze
 mną w syce/ Pozdraw ty Krózy
 milota nas w wierze. Łaska Boża
 niech będzie ze w sytkimi wami/
 Amen.

Skonawa se Epistola Swa-
tego Pawla k Etyowi/psana
w Ntropolu Wszech Nas-
trodzkiem.

